

Kalliorikko

Klippbräcka

Saxifraga adscendens

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 521/2021)

Rauhoitettu (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Kalliorikko on kaksivuotinen, 10–25 cm korkea rikkokasvi. Sen tyvellä on lehtiruusuke ja myös varrella kasvaa muodoltaan lapiomaisia ja monihampaisia lehtiä. Kalliorikon pienikokoiset kukat ovat valkoiset ja terälehdet selvästi lanttokärkiset. Kalliorikko muistuttaa samanlaisilla kasvupaikoilla viihtyvää lähisukulaistaan mäkirikkoa (*S. tridactylis*), jonka kukkien terälehdet ovat kuitenkin pienemmät ja pyöreäkärkiset. Kalliorikko kukkii kesäkuussa.

Elinympäristö ja levinneisyys

Kalliorikko viihtyy Etelä-Suomen kalkkipitoisilla kallioilla. Kasvi on kalkinvaatija, mutta sitä tavataan harvoin myös muilla kuin puhtailla kalkkikallioilla. Kasvupaikat ovat usein puuttomia tai niillä kasvaa harva männikkö. Kenttäkerroksen kasvillisuus on niukkaa ja kallio usein laajalti paljas. Soveliasta elinympäristöä on usein vain muutaman neliömetrin alalla. Suurin osa kalliorikon kasvupaikoista sijaitsee maantieteellisesti suppeilla alueilla Lohjalla ja Kemiönsaarella. Yksittäinen esiintymä on Kaarinassa.

Nykytila ja uhkatekijät

Kalliorikko on harvinaistunut kalkkikallioiden metsittymisen, rakentamisen ja kalkin louhinnan seurauksena. Laakeat kallioalueet ovat laajalti metsittyneet metsälaidunnuksen ja puun kotitarvekeruun loputtua, ja monille kallioalueille on myös istutettu puita. Lisäksi ilmaperäinen ravinnelaskeuma ja luonnonkulojen tehokas torjunta ovat edesauttaneet sovelioiden kasvupaikkojen umpeutumista. Useat kalliorikon kasvupaikat sijaitsevat Etelä-Suomen edustavimmilla ranta-kallioilla, joilla rakentamispaine on suuri. Noin puolet kalliorikon kasvupaikoista on suojeltu.

Hoitosuositukset

Erityisesti suojeltavan kalliorikon kasvupaikalla tiheässä kasvavaa ja varjostavaa nuorta puustoa voidaan harventaa tarvittaessa runsaastikin, kuitenkin kalliorikkokasvustoja varten. Hakkuutähteet kuljetetaan pois kasvupaikalta ja sen läheisyydestä. Hakkuiden jälkeen kasvupaikkaa seurataan ja sille nousevaa taimikkoa ja pensaikkoo raivataan tarvittaessa. Kalliorikon kasvupaikalta voidaan myös varovaisesti poistaa kariketta ja maanpintaa rikkoa, jolloin kasvin siemenet pääsevät itämään paremmin.

Lähteet

- Aspelund, P. & Pykälä, J. 2009. Suomen uhanalaisia lajeja: kalliorikko (*Saxifraga adscendens*). Suojeluohjelma. Suomen ympäristökeskus. Suomen ympäristö 30/2009. 74 s.
Verkkojulkaisuna:
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=338441&lan=fi&clan=fi>
- Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.). 1998. Retkeilykasvio. 4. uudistettu painos. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo, Helsinki. 656 s.
- Mossberg, B. & Stenberg, L. 2005. Suuri Pohjolan kasvio. Suom. Vuokko, S. & Väre, H. Tammi, Helsinki. 928 s.
- Pykälä, J. 1997. Kalliorikko – klippbräcka. Teoksessa Ryttäri, T. & Kettunen, T. (toim.). Uhanalaiset kasvimme. Suomen ympäristökeskus ja Kirjayhtymä Oy, Helsinki. S. 238.
- Pykälä, J. 2012. Kalliorikko – *Saxifraga adscendens*. Teoksessa: Ryttäri, T., Kalliovirta, M. & Lampinen, R. (toim.). Suomen uhanalaiset kasvit. S. 301–302. Tammi, Helsinki.

Kuva: Paula Aspelund